

Број: 06-603-1/24

Датум: 19.07.2024. године

**SVIM DRUŠTVIMA ZA OSIGURANJE
SVIM FILIJALAMA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE IZ FBiH**

PREDMET: Општа препорука;
- d o s t a v l j a s e

У раду Омбудсмана у осигурању Републике Српске запримљено је неколико приговора, у којима је предмет приговора поврат неискоришћеног дијела премије у случају пријевремене отплате кредита, а по уговорима о осигурању по којима су банке били корисници права из осигурања.

Увидом у услове осигурања, који су саставни дио уговора о осигурању којима се покрива ризик неплаћања кредита, утврђено је да друштва за осигурање прописују да се поврат неискоришћеног дијела премије може извршити под условом да се премија припише новом осигурању уговореном по тим условима за истог осигураника или да осигуривачу припада премија за читав уговорени период трајања осигурања, ако је дошло до раније отплате кредита и слично дефинисане одредбе са истим значењем и циљем да се кориснику кредита ускрати право на поврат дијела премије осигурања.

У поступку по приговорима, Омбудсман разматра усуглашеност поступања друштava за осигурање са стандардима и добрим праксима у осигурању и Кодексом пословне етике друштava за осигурање (у даљем тексту: Кодекс), како је то и прописано чланом 1. став 3. Правилника о омбудсману у осигурању у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, бр. 2/19, 75/22 и 94/22, у даљем тексту: Правилник).

Тачком 4. Кодекса прописано је да друштво, у обављању послова осигурања, те у односу према странкама, **доследно поштује** одредбе [...] Закона о облигационим односима, Закона о заштити потрошача [...], те других прописа који, на било који начин, уређују дјелатност осигурања или се на њу односе.

Чланом 2. Закона о заштити потрошача („Службени гласник Републике Српске“, бр. 6/12, 63/14, 18/17 и 90/21) прописано је да је потрошач физичко лице које користи услуге привредног друштва које пружа услуге потрошачима у склопу своје пословне дјелатности, а потрошачки уговор је сваки уговор закључен између привредног друштва и потрошача, укључујући сваки уговор чији су предмет и услуге. Истим Законом је прописано да непоштена одредба у потрошачком уговору је одредба о којој се није појединачно преговарало и која, **супротно начелу савјесности и поштења, нарушава равнотежу права и обавеза на штету потрошача**, при чему се сматра да се о појединој уговорној одредби није појединачно преговарало, ако је ту одредбу унапријед формулисао давалац услуге, а потрошач није имао утицај на њен садржај, а нарочито ако је ријеч о одредби унапријед саčinjenог типског уговора (члан 70. ст. 1. и 2. Закона).

Zakonom o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/86, 57/89, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) propisana su određena načela od kojih ističemo sljedeća: strane u obligacionom odnosu su ravnopravne (član 11); u zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja (član 12); zabranjeno je vršenje prava iz obligacionih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato (član 13. stav 1); u zasnivanju obligacionih odnosa strane ne mogu ustanovljavati prava i obaveze kojima se za bilo koga stvara ili iskorišćava monopolski položaj na tržištu (član 14); strana u obligacionom odnosu dužna je da se u ostvarivanju svog prava uzdrži od postupka kojim bi se otežalo izvršenje obaveze druge strane (član 18. stav 3).

Istim Zakonom je propisano da su ništave odredbe opštih uslova koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovnim običajima, čak i ako su opšti uslovi koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa (član 143. stav 1). Pored toga, kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obaveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obaveze, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova (član 137. stav 1). Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije otpao (član 210. stav 2).

Potrebno je imati u vidu da je tačkom IV podtačka 1. alineja 14. Odluke o vrstama osiguranja („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 3/24) propisano da je osiguranje kredita vrsta osiguranja u kojoj osiguravač za plaćanje premije pokriva osiguraniku gubitak koji bi mogao pretrpjeti kao rezultat neispunjenja obaveza jednog ili više dužnika prema osiguraniku, odnosno pokriva rizik neplaćanja (odnosno kašnjenja plaćanja) usljed opšte nesolventnosti ili drugih događaja (postupanja ili činjenja). Samim tim, prijevremenom otplatom kredita prestaje i postojanje osiguranih rizika neplaćanja ili kašnjenja plaćanja.

Prema navedenim zakonskim odredbama, očigledno je da pojedinim odredbama uslova osiguranja otplate kredita **nisu dosljedno ispoštovane** odredbe Zakona o obligacionim odnosima i odredbe Zakona o zaštiti potrošača.

Naime, propisivanje da se povrat neiskorišćenog djela premije može izvršiti pod uslovom da se premija pripíše novom osiguranju za istog osiguranika ili propisivanje prava da Društvu pripada premija za čitav ugovoreni period trajanja osiguranja, **nije u skladu** sa načelom ravnopravnosti strana (čime je narušena ravnoteža prava i obaveza na štetu potrošača) i načelom savjesnosti i poštenja, da predstavlja otežano izvršenje obaveze druge strane, te da je takva odredba protivna samom cilju zaključenog ugovora i dobrim poslovnim običajima.

Kod ovakvog stanja stvari, a sa ciljem zaštite prava korisnika usluga osiguranja, Ombudsman d a j e

OPŠTU PREPORUKU

U uslovima osiguranja, kojima se pokriva rizik neplaćanja kredita, odredbe koje se odnose na povrat dijela premije u slučaju prijevremene otplate kredita potrebno je uskladiti sa naprijed navedenim zakonskim odredbama.

OMBUDSMAN U OSIGURANJU
Željko Slijepčević

Dostavljeno:

- naslovu,
- u predmet.